

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ابستاقان

آموش عجمی قرآن کفر برای دستيابی به سواد قرآنی شامل:

- توطی و خواتان قرآن کفر
- توطی و دلک معنای آيات قرآن کفر
- تدبیر و لایحه در آيات قرآن کفر
- خواتان و طایفه قرآن و بهر یکی طایفه آيات

سرشناسه: وکیل مسعود، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور: ادبستان قرآن / مسعود وکیل.
مشخصات نشر: تهران: محراب قلم، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص: مصور، جدول، نمودار.
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس.
موضوع: قرآن - قرائت - راهنمای آموزشی
موضوع: قرآن - تجوید - راهنمای آموزشی
رده بندی کنگره: ۴۱۳۸۹ الف ۷۸ و / ۵ / BPV۴
رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۱۵۱۰۷
شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۸۵۱۲۸

برنامه ریزی و تألیف: غلامعباس سرشور خراسانی، محمد قدوسی، محمدجعفر محبی،
سید هادی محدث، رضا نباتی و مسعود وکیل
تصحیح متن: محمد قدوسی، مسعود وکیل و سرین محسنی

مدیر هنری: بهزاد غریب پور
طراح گرافیک: شاپور حاتمی
حروف چینی: بهروز نقی زاده
تویت چاپ: اول ۱۳۹۲
تیراژ: ۳۳۰۰ نسخه
لیتوگرافی: صاحب
چاپ دانش پژوه

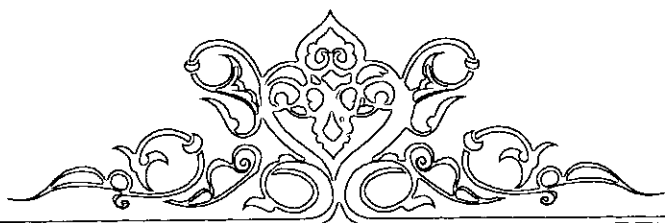
www.mehrab-e-ghalam.ir

شابک: ۱-۱۳۱-۱۰۳-۶۰۰-۹۷۸

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۱۰۴

تلفن: ۸۰-۸۷۹۰۸۷۹ / ۶۶۴۱۸۱۹۰ / ۶۶۴۶۵۲۰۱ نمابر

صندوق پستی: ۵۶۸-۱۳۱۴۵

فهرست

درس	عنوان	آیات	صفحه
	سخنی با مربیان و قرآن‌آموزان عزیز		۶
اول	قرآن، کتاب هدایت	حمد و بقره ۱ تا ۵	۲۰
دوم	خلقت و عبادت در قرآن	بقره ۲۱ تا ۲۴	۲۹
سوم	نشانه‌های او	روم ۲۰ تا ۲۴	۳۷
چهارم	ولایت الهی	بقره ۲۵۵ تا ۲۵۷	۴۳
پنجم	پی‌امبر گرامی اسلام (ص)	احزاب ۴۰ تا ۴۸	۵۲
ششم	قرآن کریم	اعراف ۱۹۹ تا ۲۰۶	۶۰
هفتم	ولایت و رهبری	مائده ۵۴ تا ۵۷	۶۹
هشتم	ایمان	بقره ۲۸۵ و ۲۸۶	۷۶
نهم	نماز	بقره ۴۰ تا ۴۶	۸۴
دهم	ذکر، شکر، صبر	بقره ۱۵۲ تا ۱۵۷	۹۲
یازدهم	جهاد در راه خدا	صف ۷ تا ۱۳	۹۹
دوازدهم	خردمندان	رعد ۱۹ تا ۲۴	۱۰۸
سی‌زدهم	زیانکاران و رستگاران	کهف ۱۰۳ تا آخر	۱۱۶
چهاردهم	دنیاگرایی	یونس ۵ تا ۱۰	۱۲۲
پانزدهم	رستاخیز	زمر ۶۹ تا ۷۳	۱۳۲
	جدول تمرین خواندن بخش‌های کلمات		۱۴۰
	فهرست کلمات		۱۴۱
	میثاق‌نامه		۱۵۱

بسم الله الرحمن الرحيم

حضرت محمد صلی الله علیه و آله:

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ مَادْبَةُ اللَّهِ

این قرآن ادبستان خداست،

فَتَعَلَّمُوا مَادْبَتَهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ^۱

ادبستان الهی را بیاموزید، تا آنجا که می توانید.

وَإِنَّ أَصْفَرَ الْبُيُوتِ

و محروم ترین خانه ها

لَبِيتُ أَصْفَرُ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ^۲

خانه ای است که از کتاب خدا خالی باشد.

اهمیت و آموزش آموزش قرآن

قرآن کریم پیام روشن الهی است که همه ی انسان ها را به راستی و درست کاری دعوت می کند. این کتاب عزیز، از آغاز نزول تا کنون، سرچشمه ی پایان علوم و معارف اسلامی و محور تعلیم و تربیت دینی بوده است. تاریخ تعلیم و تربیت اسلامی، از آموزش این کتاب از سوی پیامبر اکرم (ص) به امت اسلامی آغاز شده است. آموزش هیچ علمی از اهمیت و جایگاه آموزش قرآن برخوردار نیست. قرآن، کتاب همه ی مردم است. هر فردی در هر سطحی از علم و تقوا- به شرط آن که بتواند زبان این کتاب را درک کند- می تواند از آن بهره گیرد (هُدَى لِلنَّاسِ).^۳

اگر طلب دانش بر هر مرد و زن مسلمانی واجب شده، بی تردید آموزش قرآن کریم در صدر آن است. در حدیث ارزشمند فوق از پیامبر (ص) خدا نقل است که فرمودند: قرآن کریم گنجینه یی پایان ادب آموزی است پس تا می توانید از این ادبستان، علم و حکمت بیاموزید و آن را سرمایه ی سعادت و رستگاری خویش سازید. و چه زیبا در بیان گهربار دیگر ایشان، میان خانه، یعنی جایگاه تربیت و کتاب خدا، یعنی وسیله ی تربیت، پیوند برقرار شده است که فقیرترین و محروم ترین خانه ها، خانه ای است که از کتاب خدا خالی و محروم باشد.

۱- مستدرک الوسائل، ج ۴، ف، ص ۲۳۲ - ۲- امالی سید مرتضی، ج ۲، ص ۲۷ - ۳- بقره ۱۸۵

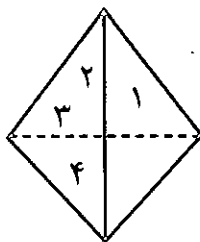
چگونه می‌توانیم خانه‌های خویش را به برکت قرآن کریم از نور هدایت الهی آکنده سازیم. حداقل آشنایی و بهره‌مندی پدر و مادر از قرآن باید به چه میزانی باشد تا فرزندان، همان طور که نماز خواندن را از ایشان می‌آموزند، قرآن خواندن و انس با کتاب خدا را نیز از آنها بیاموزند؟

سواد قرآنی

امروزه، حداقلی از دانش و مهارت را در همه زمینه‌های علمی، برای عموم مردم لازم می‌دانند. این حداقل را «سواد» و کمتر از آن را «بی‌سوادی» می‌نامند. علاوه بر سواد خواندن و نوشتن، با اصطلاحاتی هم‌چون سواد بهداشتی، سواد رایانه‌ای، سواد رسانه‌ای، سواد ارتباطات، سواد ریاضی، سواد علوم تجربی، سواد علوم اجتماعی و ... آشنا هستیم. شهروند باسواد کسی است که علاوه بر سواد خواندن و نوشتن از سواد در سایر زمینه‌های علمی، اجتماعی و حتی فنی نیز برخوردار باشد.

اکنون با این سؤال مهم روبه‌رو هستیم که حداقل دانش و مهارت برای ارتباط با قرآن کریم و حداقل آشنایی که عموم مردم باید با این کتاب مقدس داشته باشند، چیست؟ این حداقل را «سواد قرآنی» می‌نامیم. سواد قرآنی افراد جامعه، دست‌مایه اولیه بسیاری از فعالیت‌های قرآنی و نیز از لوازم کاملاً ضروری تعلیم و تربیت اسلامی است. اگر جامعه در شناخت سواد قرآنی و دست‌یابی به آن با مشکل روبه‌رو باشد، این مشکل در کاهش کارایی همه فعالیت‌های قرآنی تأثیر به‌سزایی دارد. کسی که از فهم اولیه کلام خدا محروم است، در طول حیات خویش، در تعلیم و تربیت دینی‌اش با خلل و نقص جبران‌ناپذیری روبه‌رو است.

به نظر می‌رسد در شرایط کنونی جامعه‌ی ما، سواد قرآنی باید از سه بخش یا رکن اصلی تشکیل شود که می‌توان آن‌ها را در هرم زیر نشان داد.

همان طور که ملاحظه می شود، هرم سواد قرآنی دارای سه رکن یا وجه اصلی و یک قاعده است. توضیح این سه وجه و قاعده هرم به شرح زیر است:

۱- توانایی خواندن قرآن کریم: توانایی خواندن الفاظ و عبارات قرآن کریم اولین جزء سواد قرآنی است.

۲- توانایی درک معنای عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن کریم: خواندن یک متن به طور طبیعی همیشه با درک معنای عبارات خوانده شده همراه است؛ همان طور که مثلاً خواندن یک روزنامه آلمانی زبان، بدون درک معنای آن، طبیعی و رایج نیست؛ در مورد قرآن نیز چنین است. یعنی هرگاه قرآن می خوانیم یا می شنویم، باید معنای آن را نیز درک کنیم. در سواد قرآنی - با توجه به شرایط فعلی جامعه - توانایی درک معنای عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن کفایت می کند. این میزان توانایی، حداقل لازم برای درک معنای قرآن کریم است، تا این جزء سواد قرآنی نیز حاصل شود. بدیهی است کسی که با خواندن روزانه قرآن و درک معنای عبارات قرآنی مأنوس شد، این توانایی نیز به تدریج در او فزونی می یابد.

۳- تدبیر در آیات قرآن کریم: با توجه به آیات قرآن کریم و برخی از روایات معصومین علیهم السلام، تدبیر شرط لازم بهره گیری از قرآن است. تدبیر سطوح متفاوت و روش های گوناگونی دارد. اولین سطح و مرحله آن که لازمه سواد قرآنی است و برای عموم مردم ضروری است اندیشه در معنای آیات شریفه به منظور دریافت پیام هدایتی قرآن کریم در موضوعات متنوع زندگی است. در کتاب حاضر، بخش «بیندیشیم» که در هر درس آمده با هدف تحقق این جزء از سواد قرآنی ارائه شده است.

۴- قاعده هرم: خواندن روزانه قرآن کریم و بهره گیری از آن؛ اگر سه مهارت و توانایی فوق که در سه وجه هرم نشان داده شده است، به دست آید، ولی قرآن آموز به حداقل انس با قرآن کریم یعنی خواندن روزانه آیاتی از این کتاب شریف به همراه درک معنا و تدبیر و دقت در آیات نائل نشود، یا سواد قرآنی حاصل نشده و یا این که به هر دلیلی این سواد به نتیجه و محصول اصلی و ارزشمند خود (یعنی انس با قرآن) منجر نشده است. اساس سواد قرآنی بر قاعده هرم، یعنی خواندن روزانه قرآن کریم و بهره گیری دائمی از آموزه های آن بنا شده و استوار است. اگر تحقق این امر، مورد توجه جدی نباشد، نه تنها مقصود اصلی از کسب سواد قرآنی به دست نیامده است، بلکه آموخته های قرآن آموز در سه مهارت اصلی سواد قرآنی به تدریج از دست می رود.

اینک که بیش از گذشته، با اهمیت و ارزش آموزش قرآن و ضرورت دستیابی به سواد قرآنی آشنا شدیم، اهدافی که با آموزش این کتاب به آن‌ها دست خواهیم یافت، بیان می‌شود.

این کتاب شما را به چه توانایی و مهارت‌هایی می‌رساند؟

شاید شما نیز بارها در کلاس‌های آموزش قرآن شرکت کرده‌اید اما این کلاس‌ها آن طور که انتظار داشته‌اید، نتیجه بخش و موفقیت‌آمیز نبوده است یا مهارت‌های کسب شده را دیر یا زود از دست داده‌اید. این کتاب با بهره‌گیری از تجارب موجود در آموزش قرآن، سعی دارد انگیزه، توانایی و مهارتی در شما ایجاد کند که: اولاً، با سازمان‌دهی آموخته‌های قبلی در خواندن قرآن مهارتی به دست آورید تا بتوانید توانایی خود را به تدریج افزایش دهید. ثانیاً با درک معنای آیات و عبارات ساده و پرکاربرد قرآن، خواندن شما همراه با درک معنا شود. ثالثاً، شما را با اندیشه کردن در معنای آیات قرآن کریم آشنا و مأنوس سازد. این امر، موجب افزایش علاقه و انگیزه شما برای یادگیری قرآن و خواندن مستمر و روزانه‌ی آن می‌شود. به طور خلاصه و مشخص با فراگیری این کتاب به توانایی‌ها و ویژگی‌های زیر دست می‌یابید.

۱- توانایی خواندن قرآن کریم به گونه‌ای که در کوتاه‌ترین زمان مهارتی به دست می‌آورید که می‌توانید کلمات و ترکیبات مشکل قرآن را نیز صحیح بخوانید.

۲- آشنایی با معنای کلمات پرکاربرد قرآن که به کمک آن‌ها می‌توانید درصد قابل توجهی از کل کلمات قرآن را معنا کنید.

۳- توانایی معنا کردن حجم قابل توجهی از عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن کریم

۴- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی و اندیشه درباره آن‌ها

۵- آشنایی با برخی از ویژگی‌ها و معارف قرآن کریم

۶- تقویت علاقه به شنیدن قرائت و صوت زیبای قرآن از راه گوش دادن نوارهای آموزشی

۷- کسب مهارت نسبی در خواندن قرآن از روی مصحف کامل قرآن کریم

۸- انس با قرآن کریم از راه خواندن مستمر و روزانه آن و تقویت علاقه به بهره‌گیری

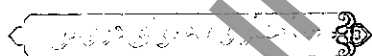
دائمی از قرآن

خواندن روزانه قرآن کریم موجب تثبیت و تقویت مهارت خواندن صحیح قرآن و درک معنای عبارات و آیات ساده و پرکاربرد آن می‌شود. کسب این عادت ارزشمند در

کنار سایر اهداف فوق، زمینه ساز توسعه فهم آیات قرآن، تدبر در معنای آیات، بهره گیری مستقیم از معارف قرآن کریم، تقویت ایمان و تقوای الهی، عمل صالح و پرهیز از گناه و زشتی می شود.

امید است با دستیابی به سواد قرآنی و در نتیجه انس هر چه بیشتر با قرآن کریم، شاهد اعتلای روز افزون اخلاق و رفتار الهی و اسلامی در جامعه باشیم.

هر درس از بخش های زیر تشکیل شده است.

۱- متن آیات: در هر درس تعدادی از آیات قرآن کریم که یک فراز از آیات را تشکیل می دهد انتخاب شده است. نام هر درس مربوط به موضوع کلی این آیات است.

۲- قواعد روخوانی: ضروری ترین قواعد روخوانی به صورت کاربردی در برخی از دروس آمده است.

۳- نوار آموزشی: از درس هفتم به بعد، قرائت آیات دروس با صوت زیبا در یک لوح فشرده (CD) آموزشی ارائه شده است.

۴- جدول کلمات آشنا و جدید: در هر درس، برخی از کلمات آشنا در زبان فارسی و کلمات جدید که با آیات آن درس مرتبط است، همراه با معنای آنها آمده است.

۵- تمرین برای معنا کردن عبارات ساده قرآنی: برخی تمرین ها و نیز عبارات ساده قرآنی برگرفته از آیات درس یا سایر آیات قرآنی برای هر درس انتخاب شده است. این عبارات به کمک معنای کلمات آموخته شده، قابل معنا کردن هستند.

۶- پیام قرآنی: در هر درس یک پیام قرآنی که آیه یا عبارتی زیبا، شعارگونه و غالباً کوتاه است و هم چون سایر آیات قرآن معنایی بلند و حکیمانه دارد، آمده است. پیام قرآنی حاوی پیامی ارزشمند در زمینه های اعتقادی، اخلاقی، تربیتی و اجتماعی برای زندگی است.

۷- تدبر در آیات: این بخش از هر درس با طرح سؤالاتی، قرآن آموزان را به اندیشه در معنای آیات الهی دعوت می کند.

۸- قطره اما دریا: این بخش، قطعه ای ادبی است که در قالبی زیبا، موضوع ارزشمندی

را به تصویر کشیده است. این قطعه معمولاً با موضوع آیات درس مرتبط است.

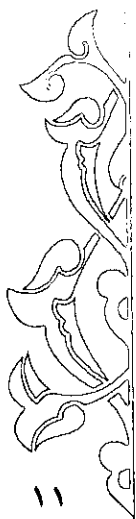
۹- انس با قرآن در خانه: در این بخش برای توسعه و تعمیق یادگیری قرآن آموزان، تمرین‌هایی شامل خواندن قرآن و معنا کردن برخی از عبارات و آیات ساده آن که شامل کلمات پرکاربرد است، در نظر گرفته شده‌اند.

کتاب حاضر به گونه‌ای تدوین شده که علاوه بر امکان آموزش حضوری در کلاس، به صورت خودآموز نیز قابل استفاده است. پیش از بیان روش تدریس بخش‌های مختلف هر درس، توجه به چند نکته زیر ضروری است:

۱- در هر کاری به ویژه آموزش قرآن، نیت خود را خالص کنیم و در جست‌وجوی رضایت خدا باشیم.

۲- بکوشیم در اغلب اوقات، به ویژه در کلاس درس قرآن، با وضو باشیم.

۳- از روش‌های فعال و مشارکتی بهره بگیریم. برای این که تأثیر یادگیری افزایش یابد، لازم است یادگیری با فعالیت همراه باشد و باید از روش‌هایی بهره جست که قرآن آموزان، حداکثر فعالیت را داشته باشند. از این رو روش‌هایی توصیه می‌شوند که در آنها، به جای معلم محوری، فراگیران در فرایند یاددهی - یادگیری نقش فعال دارند. از این رو قرآن آموزان، شخصاً عبارات و آیات قرآن را می‌خوانند و در صورت بروز اشکال، معلم بلافاصله صحیح آن را نمی‌گوید، بلکه به قرآن آموزان مهلت می‌دهد، خود به جواب صحیح دست یابند.

روش تدریس

متن آیات

تدریس هر درس این کتاب با خواندن آیات آن درس توسط قرآن‌آموزان آغاز می‌شود. مهم‌ترین نکته در خواندن آیات این است که عموم قرآن‌آموزان با حرکات و علائم خط قرآن کریم آشنایی دارند، ولی هنگام خواندن کلمات و عبارات قرآنی به علت عادت در کلی‌خوانی کلمات، به حرکات و علائم دقت کافی نمی‌کنند و آن‌ها را صحیح نمی‌خوانند. از این رو، مهم‌ترین رمز و کلید صحیح‌خوانی قرآن کریم، کسب مهارت لازم در دقت کردن به حرکات و علائم و صحیح خواندن آن‌ها است.

برای توجه دادن قرآن‌آموزان به این امر مهم در دروس اولیه، ابتدا در صورتی که لوحه در اختیار ندارید چند عبارت یا سطر از آیات هر درس را دقیقاً مانند کتاب روی تخته بنویسید و سپس به شیوه‌ای که بیان خواهد شد، به حرکات و حروف کلمات اشاره کنید. سپس از قرآن‌آموزان بخواهید، هم‌زمان با اشاره شما، همان بخش از کلمات را بخوانند. به این منظور، عبارات مشکل هر درس را انتخاب کنید که قرآن‌آموزان کمتر با آن‌ها از قبل آشنا باشند، تا ملزم شوند با دقت در حرکات و خوب دیدن آن‌ها، هر عبارت را بخوانند.

توجه داشته باشید، در تمام مراحل آموزشی این کتاب، به ویژه تازمانی که قرآن‌آموزان